

naam **Joris Relaes**
leeftijd **55 jaar**
opleiding **landbouwingenieur KU Leuven**
functie **administrateur-generaal ILVO**
nevenfuncties **gastdocent Europees
landbouwbeleid KU Leuven, voorzitter raad van
bestuur Centrum voor Agrarische geschiedenis**
vorige functies **diverse leidinggevende functies
op het departement Landbouw van de Vlaamse
en de federale overheid**

‘De prioriteit in het landbouwbeleid
zou de komende jaren moeten liggen
bij grond, grond en grond’

‘Klimaatdiscussie schreeuwt om nuance’

Joris Relaes, administrateur-generaal van het ILVO, raakte een gevoelige snaar toen hij zich krachtig uitsprak over de relatie tussen landbouw en klimaat. Het toeschuiven van de zwartepiet naar de veehouderij is volgens hem onterecht. Dat ontslaat de sector niet van het nemen van verantwoordelijkheid.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Tot in de rij bij de plaatselijke warme bakker werd Joris Relaes erop aangesproken. In de nazit van een hoorzitting voor de Commissie Landbouw in het Vlaams Parlement werd hem door een parlementslid de vraag gesteld of het voor het klimaat niet beter zou zijn om een limiet op te leggen aan de omvang van de vee-stapel in Vlaanderen. De administrateur-generaal van het Instituut voor Landbouw- en Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) reageerde scherp, onder andere door een vergelijking te maken met de CO₂-uitstoot van de staalindustrie.

Zonder dat Relaes het wist, legde een toehoorder het gloedvolle betoog vast op film en plaatste het op Facebook. Het filmpje ging viraal. Het werd meer dan 2200 keer gedeeld, 140.000 keer bekeken en het leverde de ILVO-directeur, naast honderden opgestoken duimpjes in de virtuele wereld, talloze echte schouderklopjes op.

‘Blijkbaar heb ik een gevoelige snaar geraakt’, stelt Relaes nuchter vast. Als eerst-verantwoordelijke voor het beleid van een onafhankelijk onderzoeksinstituut hoedt hij zich voor politieke stellingname. Maar de ILVO-directeur vindt wel dat onderzoekers zich moeten mengen in het maatschappelijke debat wanneer ongefundeerde of overtrokken beweringen voor waarheid worden verkocht. ‘Wij moeten de mensen dan een spiegel voorhouden. De vergelijking uit het filmpje leek wel een aha-erlebnis voor een grote stilzwijgende massa’, verklaart hij de vele positieve reacties.

Zelfs van CEO's van grote voedingsmiddelbedrijven ontving hij spontane mails.

Wat is het precies dat u stoort in het debat over de relatie tussen veehouderij en klimaat?

‘De klimaatdiscussie schreeuwt om nuance. Ik vind het bijvoorbeeld altijd heel merkwaardig dat men als het gaat over de uitstoot van broeikasgas, quota bepleit rond productie uit de landbouw en niet uit de industrie. Eén vestiging van het staalbedrijf ArcelorMittal in Gent stoot in zijn eentje meer CO₂ uit dan de totale landbouwsector in heel Vlaanderen. De politiek geeft staalbedrijven, terecht, de kans om te werken aan CO₂-reductie zonder direct de omvang van de productie ter discussie te stellen. Waarom zou de veehouderijsector die kans dan niet mogen krijgen?’

Critici wijzen erop dat voor de productie van vlees en melk in Vlaanderen en Nederland veevoer wordt geïmporteerd en dat de producten weer worden geëxporteerd. Zij vinden dat niet duurzaam. Is dat terecht?

‘Waarom zou de landbouw niet mogen exporteren? Ik maak wel eens de vergelijking met de chemische industrie in Antwerpen. Die importeert olie uit het Nabije Oosten, maakt daar plastic korrels van en die korrels worden weer voor honderd procent geëxporteerd. Je kunt je afvragen hoe duurzaam dat is. Zeker in vergelijking met de agrarische sector, die altijd nog de helft

van de productie in eigen land afzet. Toch worden bij de export van de chemische industrie nooit vraagtekens geplaatst. Overigens is het ook nog eens zo dat het niet de landbouw is die exporteert, maar de voedingsmiddelenindustrie. Daar wordt in de publieke opinie vaak vol lof over gesproken. Die trots zou best wat meer mogen afstralen op de landbouw.’

Dus de landbouw krijgt van critici ten onrechte de zwartepiet?

‘Als we kijken naar de economie binnen de Europese Unie, dan hanteren we vaak het principe van het comparatief voordeel. Dat wil zeggen dat we daar produceren waar dat het goedkoopst kan. Die theorie zouden we ook kunnen toepassen op de impact van voedselproductie op het klimaat. In Vlaanderen en Nederland hebben we vruchtbare grond, een gematigd klimaat met over het algemeen voldoende vocht, en vakbekwame boeren. Dat zijn perfecte omstandigheden om efficiënt en klimaatvriendelijk melk en vlees te produceren. Waarom zouden we dan niet exporteren naar gebieden waar het bijvoorbeeld veel te droog is om voer te telen? En waar de productie van melk en vlees daardoor veel meer belastend is voor de omgeving. Wij importeren toch ook sinaasappels uit Spanje?’

‘Iets om over na te denken: de melkproductie in de EU was in 2016 gelijk aan die in India. In Europa waren er 23 miljoen koeien nodig om 160 miljard liter melk te produceren, in India waren dat er 122 miljoen. Welke melkproductie zou klimaatvriendelijker zijn, denkt u?’

Toch is het ILVO een van de ondertekenaars van een convenant om de methaanuitstoot vanuit de Vlaamse rundveesector terug te dringen.

‘Zeker. De discussie over andere landen en andere sectoren ontslaat onze landbouwsector niet van de verantwoordelijkheid om de uitstoot van broeikasgas aan te pakken. Wij zien in de resultaten van ons onderzoek dat daar zeker mogelijkheden voor zijn, zonder direct te tornen aan de omvang van de veestapel. Zo hebben we ontdekt dat

‘Werken aan een gezonde bodem helpt veel vraagstukken van deze tijd oplossen’

het met aanpassingen in het rantsoen, ander management en de toepassing van voederadditieven mogelijk is om, onder onderzoeksomstandigheden, de methaanuitstoot van melkkoeien met 34 procent terug te dringen. En bedenk dat onderzoek naar methoden om de landbouw klimaatvriendelijker te maken nog maar in de kinderschoenen staat. Ik ben er vast van overtuigd dat nieuwe technologie ons nog veel meer mogelijkheden gaat bieden.’

Hoe gaat het ILVO hieraan bijdragen?
 ‘We hebben binnen ons instituut een expertisecentrum voor landbouw en klimaat opgericht. Hierin bundelen we alle kennis vanuit verschillende onderzoeksdisciplines

om te werken aan oplossingen. Hierbij werken we, in de vorm van zogenaamde living labs, ook samen met vernieuwende boeren, bedrijven, overheden en andere belanghebbenden. Waar het landbouwkundig onderzoek in het verleden vooral gericht was op het ontrafelen van technische details, richten we ons nu veel meer op de samenhang binnen het bedrijfssysteem en de maatschappelijke context.’

Het klimaat domineert de discussie. Wat zijn wat u betreft andere speerpunten voor het landbouwbeleid en het landbouwkundig onderzoek?
 ‘Ik denk dat de meeste boeren zich op dit moment drukker maken om grond dan om

klimaat. Dan denk ik in de eerste plaats aan de beschikbaarheid en betaalbaarheid van grond, maar ook aan de kwaliteit. We hebben in Vlaanderen en Nederland vruchtbare bodems. Maar we zijn op onze grond niet altijd zuinig geweest. Het wordt hoog tijd voor een gezamenlijke kruistocht voor een gezonde bodem.’

Waarom een kruistocht?
 ‘Een gezonde bodem is vruchtbaar, goed voor de weerbaarheid van planten en draagt daardoor bij aan een hoogproductieve landbouw. Vastleggen van organische stof is niet alleen goed voor de vruchtbaarheid, maar ook gunstig voor het klimaat. Bovendien kan een gezonde bodem de gevolgen van klimaatverandering – extreme droogte en extreme regenval – beter opvangen. Daarbij draagt een gezonde bodem ook bij aan een biodiversiteit en natuur.’

‘Werken aan een gezonde bodem zal de landbouw dus helpen om veel vraagstukken van deze tijd op te lossen. Wij kunnen daar met onderzoek een belangrijke bijdrage aan leveren. Maar er zal ook een impuls moeten komen vanuit het beleid. De Belgische premier Michel sprak bij zijn aantreden uit dat de prioriteit van de federale regering zou liggen bij jobs, jobs en jobs. Wat mij betreft zou de prioriteit voor het landbouwbeleid de komende jaren moeten liggen bij grond, grond, grond.’ |

Wat doet het ILVO?

Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) is al 85 jaar een begrip in het landbouwkundig onderzoek in Vlaanderen. Aan het instituut wordt zowel fundamenteel als praktijkgericht onderzoek uitgevoerd. De onderzoeksprojecten zijn gericht op de primaire landbouw, maar ook op voeding en levensmiddelen technologie. Het ILVO ontvangt structureel financiering van de Vlaamse overheid, die ook een belang-

rijke opdrachtgever is voor contractonderzoek. Daarnaast worden onderzoeksprojecten uitgevoerd voor de federale overheid, de Europese Unie en het bedrijfsleven. De hoofdvestiging van het ILVO is in Melle, waar onder andere een modern proefbedrijf voor melkvee staat. Onderzoek voor de visserij wordt uitgevoerd vanuit Oostende. Bij het ILVO werken ruim 600 mensen en de jaaromzet bedraagt zo’n 55 miljoen euro.